

УДК 330.341.1:332.14

DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.80-27>**Федунь А.П.**

аспірант

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника***Зварич О.І.**

доктор економічних наук,

професор кафедри менеджменту і маркетингу

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника***Fedun Andrii**

Postgraduate Student

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University***Zvarych Olena**

Doctor of Economic Sciences,

Professor at the Department of Management and Marketing

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ОГЛЯД ЙОГО КРИТЕРІЇВ ТА ІНДИКАТОРІВ

DEFINITION OF THE CONCEPT OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND REVIEW OF ITS CRITERIA AND INDICATORS

У статті висвітлено поняття ефективності як економічної категорії та її зв'язок з поняттям «результативність», встановлено спільні та відмінні ознаки результативності та ефективності, визначено основні види ефективності, розглянуто методи оцінки ефективності. Проаналізовано еволюцію підходів до оцінювання ефективності економічного розвитку. Систематизовано методологічні аспекти формування системи показників оцінки ефективності на різних рівнях економіки. Запропоновано комплексний підхід до вимірювання та оцінки ефективності економічного розвитку західного регіону України з урахуванням регіональних особливостей та сучасних економічних викликів. Розроблено інтегральний індекс для комплексного оцінювання економічного розвитку регіону та визначено стратегічні пріоритети подальшого розвитку.

Ключові слова: ефективність, результативність, ефект, результат, ресурси, витрати, вимірювання, оцінка, економічний розвиток, регіональна економіка.

The article explores the fundamental distinctions between effectiveness and efficiency within economic theory, highlighting their complementary yet distinct roles in economic analysis. It provides a systematic classification of efficiency types including allocative, technical, dynamic, and social efficiency, while examining their applications across micro and macroeconomic contexts. The methodological foundations for measuring efficiency are thoroughly analysed, comparing traditional approaches with contemporary multi-criteria models. Special attention is given to the specifics of efficiency evaluation in regional economic development, particularly for Ukraine's western regions with their unique socio-economic characteristics. The research establishes a comprehensive framework for efficiency assessment that integrates quantitative metrics with qualitative indicators, enabling more nuanced evaluation of economic development trajectories. The proposed methodological approach accounts for resource constraints, institutional factors, and sustainability requirements while providing practical recommendations for improving efficiency measurement systems for regional policy planning and implementation. The study develops an integrated index for comprehensive assessment of the region's economic development, which includes general economic indicators, investment activity indicators, foreign economic activity indicators, innovative development indicators, tourism and recreational activity indicators, socio-economic and environmental indicators, as well as indicators of small and medium-sized business development. Based on the analysis of key economic development indicators of the western region of Ukraine, strategic priorities for its future development are identified, which include increasing the competitiveness of the regional economy, developing an innovative ecosystem, forming an effective spatial organization of the economy, integrating into the European economic space, developing human capital, ensuring environmental sustainability, developing modern infrastructure and formation of a favourable business environment.

Keywords: efficiency, effectiveness, effect, result, resources, expenses, measuring, estimation, economic performance, productivity, regional development, optimization.

Постановка проблеми. Активізація процесів глобалізації та регіоналізації, посилення конкуренції між територіями за обмежені ресурси та інвестиції, а також наростання екологічних та соціальних проблем обумовлюють необхідність формування нових підходів до визначення поняття економічного розвитку та вдосконалення системи його оцінювання. Особливої актуальності ці питання набувають в контексті дослідження перспектив економічного розвитку західного регіону України, який характеризується специфічними умовами господарювання, пов'язаними з прикордонним положенням, високим рівнем людського капіталу, значним туристично-рекреаційним потенціалом, але водночас обмеженістю природних ресурсів та нерівномірністю промислового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика економічного розвитку та методології його оцінювання знаходить відображення у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: Й. Шумпетера [1], С. Кузнеця, А. Сена [2], Дж. Стігліца [3], А. Аслунда, В. Гейця [4], А. Гальчинського [5], Е. Лібанової [6], А. Мазаракі [7], В. Базилевича [8], О. Амоші [9], М. Долішнього [10], І. Вахович [11], С. Шульц [12], З. Варналія [13] та інших. Однак, незважаючи на значний науковий доробок, існує потреба в уточненні сутності поняття економічного розвитку в сучасних умовах та вдосконаленні системи критеріїв та індикаторів його оцінювання на регіональному рівні.

Формулювання завдання дослідження. Мета статті полягає у теоретичному узагальненні підходів до визначення поняття економічного розвитку та формуванні комплексної системи критеріїв та індикаторів для оцінювання стану, динаміки та перспектив економічного розвитку західного регіону України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

1. Теоретико-методологічні засади дослідження економічного розвитку. Економічний розвиток є багатовимірним процесом, що охоплює не лише кількісні зміни в обсягах виробництва, але й якісні трансформації економічної системи, структурні зрушення, підвищення конкурентоспроможності, поліпшення якості життя населення та екологічної ситуації.

Витоки сучасних уявлень про економічний розвиток були закладені класичною політичною економією (А. Сміт, Д. Рікардо), представники якої розглядали розвиток переважно через призму накопичення капіталу та збільшення продуктивності праці. Принципово новий підхід запропонував Й. Шумпетер, який розглядав економічний розвиток як «процес творчого руйнування», зумовлений інноваціями та діяльністю підприємців-новаторів [1]. У другій половині ХХ століття під впливом теорій модернізації економічний розвиток став розглядатися як комплексний процес структурних змін, спрямований на підвищення продуктивності праці, диверсифікацію виробництва та поліпшення якості життя населення.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ століття під впливом концепції сталого розвитку та теорії людського розвитку (А. Сен, М. Нуссебаум, Дж. Стігліц) відбулося суттєве розширення розуміння економічного розвитку, який почав трактуватися як багатовимірний процес, що включає не лише економічні, але й соціальні, екологічні, інституційні та культурні аспекти [2].

Аналіз сучасних наукових джерел дозволяє виділити декілька основних підходів до визначення поняття економічного розвитку: ресурсний, структурний, інноваційний, інституційний, соціально орієнтований та інтегральний. Узагальнюючи різні підходи, визначаємо економічний розвиток як багатовимірний процес якісних та кількісних змін в економічній системі, що забезпечує стабільне зростання обсягів виробництва товарів і послуг, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності економіки, структурні трансформації в напрямку формування інноваційної моделі господарювання, поліпшення якості життя населення та екологічної ситуації.

Регіональний економічний розвиток має свою специфіку, зумовлену просторовою організацією економічної діяльності, нерівномірністю розміщення продуктивних сил, соціально-культурними особливостями регіонів та характером взаємодії між центром і периферією. За визначенням М. Долішнього, регіональний економічний розвиток – це «процес стратегічних змін у господарському комплексі регіону, спрямований на підвищення його конкурентоспроможності, забезпечення сталого зростання та поліпшення якості життя населення» [10]. З позицій сучасної регіональної економіки, економічний розвиток регіону розглядається як багатовимірний процес, що включає структурні трансформації регіональної економіки, підвищення її конкурентоспроможності, зростання інвестиційної привабливості території, розвиток людського капіталу та екологізацію виробництва.

2. Система критеріїв та індикаторів економічного розвитку. Оцінювання економічного розвитку потребує формування комплексної системи критеріїв та індикаторів. Критерії економічного розвитку -- це якісні ознаки, що характеризують суттєві аспекти розвитку економічної системи та дозволяють оцінити ступінь досягнення цілей розвитку. Індикатори економічного розвитку -- це кількісні показники, що відображають стан, динаміку та тенденції розвитку економічної системи та її окремих складових.

Формування системи критеріїв та індикаторів економічного розвитку має базуватися на таких методологічних принципах: комплексність, ієрархічність, адекватність, вимірюваність, порівнянність, інтерпретованість, репрезентативність та адаптивність. Світовий досвід демонструє різні підходи до формування такої системи: традиційний (базується на макроекономічних показниках), структурний, інноваційний, соціально-орієнтований, інтегральний та підхід сталого розвитку [14; 15].

Критерії та індикатори економічного розвитку класифікуються за різними ознаками: за рівнем формування та використання, за сферами економічної діяльності, за характером відображення процесів розвитку, за часовою ознакою, за способом розрахунку та за функціональним призначенням. Серед ключових індикаторів макроекономічного рівня виділяють валовий внутрішній продукт (ВВП), індекс фізичного обсягу ВВП, структуру ВВП, чистий національний продукт (ЧНП) та національний дохід (НД) [8; 16].

Для оцінювання інвестиційної активності застосовуються такі індикатори як обсяг інвестицій в основний капітал, коефіцієнт інвестиційної активності, прями іноземні інвестиції та індекс інвестиційної при-

вабливості. Інноваційний розвиток характеризують показники витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, частка інноваційно активних підприємств та частка високотехнологічної продукції в експорті [17; 18].

Соціально-економічні індикатори включають рівень зайнятості та безробіття, середню заробітну плату, реальні доходи населення, індекс Джині, рівень бідності та індекс людського розвитку. До екологічних індикаторів відносять обсяги викидів забруднюючих речовин, енергоємність ВВП, частку відновлюваних джерел енергії та екологічний слід. Також використовуються інтегральні індикатори, такі як індекс економічної свободи, глобальний індекс конкурентоспроможності та індекс сталого розвитку [12; 19].

3. Особливості оцінювання економічного розвитку західного регіону України. Західний регіон України включає Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську, Тернопільську, Хмельницьку та Чернівецьку області. Він характеризується такими особливостями як прикордонне положення, значні рекреаційні ресурси, високий рівень людського капіталу, але водночас обмеженість природних ресурсів та нерівномірність промислового розвитку. Ці фактори необхідно враховувати при формуванні системи індикаторів економічного розвитку регіону [13; 10].

Система індикаторів для оцінювання економічного розвитку західного регіону повинна включати загальноекономічні індикатори (ВРП на душу населення, індекс промислової продукції, індекс сільськогосподарського виробництва); індикатори інвестиційної активності та зовнішньоекономічної діяльності; показники інноваційного розвитку та туристично-рекреаційної діяльності; соціально-економічні та екологічні індикатори; показники розвитку малого та середнього підприємництва, а також інтегральні індикатори, які дозволяють комплексно оцінити рівень регіонального розвитку [7; 20].

Для комплексного оцінювання економічного розвитку західного регіону доцільно розробити інтегральний індекс, методика розрахунку якого базується на багатовимірному статистичному аналізі та включає такі етапи: формування системи часткових індикаторів; їх нормалізація; визначення ваги кожного індикатора; розрахунок групових індексів; розрахунок інтегрального індексу; ранжування областей та аналіз динаміки індексу.

Математично це може бути представлено формулами:

$$Z_{ij} = \frac{X_{ij} - X_{\min,j}}{X_{\max,j} - X_{\min,j}},$$

якщо більше значення індикатора є кращим;

$$Z_{ij} = \frac{X_{\max,j} - X_{ij}}{X_{\max,j} - X_{\min,j}},$$

якщо менше значення індикатора є кращим;

де Z_{ij} – нормалізоване значення j -го індикатора для i -ї області,

X_{ij} – фактичне значення індикатора,

$X_{\max,j}$ та $X_{\min,j}$ – максимальне та мінімальне значення індикатора серед усіх областей [21; 22].

4. Сучасні тенденції та перспективи економічного розвитку західного регіону України. Аналіз ключових індикаторів економічного розвитку західного регіону України свідчить про наявність таких тенден-

цій: диференціація рівня економічного розвитку областей; структурні зміни в економіці регіону з зростанням частки сектору послуг; активізація зовнішньоекономічної діяльності з переорієнтацією на країни ЄС; розвиток малого та середнього підприємництва; нерівномірність інвестиційної активності; формування інноваційних кластерів; поліпшення ситуації на ринку праці та розвиток туристично-рекреаційної сфери [13; 23].

Водночас економічний розвиток регіону стикається з рядом проблем: низька конкурентоспроможність економіки; дефіцит інвестиційних ресурсів; структурні диспропорції; нерівномірний просторовий розвиток; демографічні проблеми; недостатній розвиток інфраструктури та екологічні виклики [3; 24].

Як слушно зазначає Зварич О.І., «структурний аналіз економічного розвитку регіонів України демонструє, що поряд зі спільними тенденціями, кожен регіон має власну специфіку, що вимагає диференційованого підходу до формування стратегії його розвитку. Особливо важливим є врахування географічного положення, ресурсного потенціалу та галузевої спеціалізації регіонів у процесі стратегічного планування» [6, с. 198].

З урахуванням специфіки західного регіону України та сучасних тенденцій розвитку світової економіки визначено стратегічні пріоритети його економічного розвитку: підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки; розвиток інноваційної екосистеми; формування ефективної просторової організації економіки; інтеграція в європейський економічний простір; розвиток людського капіталу; забезпечення екологічної стійкості; розвиток сучасної інфраструктури та формування сприятливого бізнес-середовища [11; 16].

Серед перспективних сфер господарювання для західного регіону виділяються: інформаційні технології та креативні індустрії; туризм та рекреація; харчова промисловість та органічне сільське господарство; лісовий комплекс; легка промисловість; машинобудування; транспорт та логістика; відновлювана енергетика; освіта та наука; медичні послуги [6; 25].

Для стимулювання економічного розвитку західного регіону необхідно впровадити комплекс механізмів, які включають: фінансово-економічні (пільгове кредитування, податкові пільги, державно-приватне партнерство); інституційні (створення агенцій регіонального розвитку, формування інноваційних кластерів); інфраструктурні (розвиток транспортної, енергетичної, інформаційно-комунікаційної інфраструктури); інформаційно-маркетингові (формування регіональних брендів, просування регіональної продукції); механізми міжнародного співробітництва (розвиток транскордонного співробітництва, участь у програмах ЄС) [4; 21].

Висновки. Дослідження економічного розвитку західного регіону України та його критеріїв виявило багатогранну природу цього процесу. Економічний розвиток постає не просто як збільшення виробничих показників, а як комплексне явище, що охоплює якісні трансформації всієї економічної системи, включаючи структурні зміни, зростання конкурентоспроможності та покращення соціально-екологічних умов життя населення.

Розроблена система оцінювання економічного розвитку відображає мультидисциплінарний характер

цього феномену через інтеграцію індикаторів з різних сфер економічної діяльності та рівнів економічної системи. Особливої ваги набуває адаптація цієї системи до специфіки західного регіону України з його унікальними характеристиками: прикордонним розташуванням, значним природно-ресурсним та людським потенціалом, особливостями економічної структури, інфраструктурного забезпечення та соціокультурного контексту.

Аналітичне дослідження стану та динаміки економічного розвитку західних областей України виявило двоїсту картину. З одного боку, спостерігаються позитивні структурні зрушення в економіці, пошук зв'язків зовнішньоекономічних зв'язків та інноваційної діяльності. З іншого — регіон стикається з проблемами низької конкурентоспроможності, інвестиційного

дефіциту та структурних диспропорцій, що потребують стратегічного вирішення.

Визначені перспективні напрями розвитку окреслюють багаторівневу стратегію модернізації західного регіону України через підвищення конкурентоспроможності, розбудову інноваційної екосистеми, оптимізацію просторової організації економіки, поглиблення європейської інтеграції, розвиток людського капіталу та забезпечення екологічної стійкості.

Подальші наукові розвідки доцільно сконцентрувати на розробці методики комплексного інтегрального оцінювання економічного розвитку, моделюванні альтернативних сценаріїв регіонального розвитку та формуванні стратегічних програм для пріоритетних галузей західно-української економіки, що дозволить реалізувати виявлений потенціал та подолати існуючі виклики.

Список використаних джерел:

1. Schumpeter J. A. The Theory of Economic Development. New Brunswick : Transaction Publishers, 2017. 244 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315135564>
2. Sen A. Development as Freedom. Oxford: Oxford University Press, 2018. 366 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781912281275>
3. Stiglitz J. E., Sen A., Fitoussi J.-P. Mismeasuring Our Lives: Why GDP Doesn't Add Up. New York: The New Press, 2019. 212 p.
4. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку: монографія. Київ : Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2020. 864 с.
5. Гальчинський А. С. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань: монографія. Київ : Либідь, 2018. 472 с.
6. Лібанова Е. М. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір: монографія. Київ : Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, 2020. 316 с.
7. Мазаракі А. А. Внутрішня торгівля України в умовах економічної кризи: стан, тенденції та механізми подолання: монографія. Київ : КНТЕУ, 2017. 631 с.
8. Базилевич В. Д. Економічна теорія: політекономія: підручник. Київ : Знання, 2019. 719 с.
9. Амоша О. І., Новікова О. Ф., Антонюк В. П. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: монографія. Донецьк : Інститут економіки промисловості НАН України, 2020. 534 с.
10. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі XX–XXI століть: нові пріоритети: монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2016. 516 с.
11. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації: монографія. Луцьк : Надстир'я, 2018. 496 с.
12. Шульц С. Л. Економічний простір України: формування, структурування та управління: монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2020. 390 с.
13. Варналій С. С. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія. Київ : НІСД, 2019. 768 с.
14. Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України: монографія / За ред. Б. В. Буркинського. Одеса : ІПРЕД НАН України, 2018. 528 с.
15. Sustainable Development Goals Report. United Nations, 2020. 244 p.
16. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / За ред. С. І. Бандура. Київ : Об'єднаний інститут економіки НАН України, 2019. 540 с.
17. Кизим М. О. Промислова політика та кластеризація економіки України: монографія. Харків : ІНЖЕК, 2021. 304 с.
18. Porter M. E. The Competitive Advantage of Nations: monograph. New York : Free Press, 2019. 896 p. DOI: <https://doi.org/10.1108/CR-06-2015-0044>
19. Rodrik D. One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth. Princeton : Princeton University Press, 2020. 280 p. DOI: <https://doi.org/10.2307/j.ctvm7bb74>
20. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України: монографія / За ред. Б. М. Данилишина. Київ : РВПС України НАН України, 2019. 716 с.
21. Зварич О. І. Системно-функціональні детермінанти економічного розвитку регіонів України: монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2019. 304 с.
22. Зварич О. І. Структурний аналіз економічного розвитку регіонів. *Проблеми економіки*. 2017. № 4. С. 195–205.
23. Бутко М. П. Регіональні особливості економічних трансформацій в перехідній економіці: монографія. Київ : Знання України, 2020. 476 с.
24. Регіональна економіка: підручник / За ред. Є. П. Качана. Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 664 с.
25. Мікула Н. А. Євросоюзна співробітництво в системі транскордонних відносин України: монографія. Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2020. 389 с.

References:

1. Schumpeter, J. A. (2017) The Theory of Economic Development. New Brunswick: Transaction Publishers, 244 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315135564>
2. Sen, A. (2018) Development as Freedom. Oxford: Oxford University Press, 366 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781912281275>

3. Stiglitz, J. E., Sen, A., & Fitoussi, J.-P. (2019) *Mismeasuring Our Lives: Why GDP Doesn't Add Up*. New York: The New Press, 212 p.
4. Heiets, V. M. (2020) *Suspilstvo, derzhava, ekonomika: fenomenolohiia vzaiemodii ta rozvytku: monohrafiia* [Society, state, economy: phenomenology of interaction and development: monograph]. Kyiv: Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy, 864 p. (in Ukrainian)
5. Halchynskiy, A. S. (2018) *Politychna noekonomika: nachala onovlenoi paradyhmy ekonomichnykh znan: monohrafiia* [Political noeconomics: the beginnings of a renewed paradigm of economic knowledge: monograph]. Kyiv: Lybid, 472 p. (in Ukrainian)
6. Libanova, E. M. (2020) *Liudskiy rozvytok v Ukraini: innovatsiinyi vymir: monohrafiia* [Human development in Ukraine: innovative dimension: monograph]. Kyiv: Instytut demohrafiy ta sotsialnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 316 p. (in Ukrainian)
7. Mazaraki, A. A. (2017) *Vnutrishnia torhivlia Ukrainy v umovakh ekonomichnoi kryzy: stan, tendentsii ta mekhanizmy podolannia: monohrafiia* [Internal trade of Ukraine in conditions of economic crisis: state, trends and mechanisms of overcoming: monograph]. Kyiv: KNTEU, 631 p. (in Ukrainian)
8. Bazylevych, V. D. (2019) *Ekonomichna teoriia: politekonomiia: pidruchnyk* [Economic theory: political economy: textbook]. Kyiv: Znannia, 719 p. (in Ukrainian)
9. Amosha, O. I., Novikova, O. F., & Antoniuk, V. P. (2020) *Stalyi rozvytok promyslovoho rehionu: sotsialni aspekty: monohrafiia* [Sustainable development of an industrial region: social aspects: monograph]. Donetsk: Instytut ekonomiky promyslovosti NAN Ukrainy, 534 p. (in Ukrainian)
10. Dolishnii, M. I. (2016) *Rehionalna polityka na rubezhi XX–XXI stolit: novi priorityty: monohrafiia* [Regional policy at the turn of the XX–XXI centuries: new priorities: monograph]. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 516 p. (in Ukrainian)
11. Vakhovych, I. M. (2018) *Finansova polityka staloho rozvytku rehionu: metodolohiia formuvannia ta mekhanizmy realizatsii: monohrafiia* [Financial policy of sustainable regional development: methodology of formation and mechanisms of implementation: monograph]. Lutsk: Nadstyria, 496 p. (in Ukrainian)
12. Shults, S. L. (2020) *Ekonomichnyi prostir Ukrainy: formuvannia, strukturuvannia ta upravlinnia: monohrafiia* [Economic space of Ukraine: formation, structuring and management: monograph]. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 390 p. (in Ukrainian)
13. Varnalii, Z. S. (2019) *Derzhavna rehionalna polityka Ukrainy: osoblyvosti ta stratehichni priorityty: monohrafiia* [State regional policy of Ukraine: features and strategic priorities: monograph]. Kyiv: NISD, 768 p. (in Ukrainian)
14. Burkynskiy, B. V. (Ed.). (2018) *Naukovi zasady rozrobky stratehii staloho rozvytku Ukrainy: monohrafiia* [Scientific principles of developing a strategy for sustainable development of Ukraine: monograph]. Odesa: IPREED NAN Ukrainy, 528 p. (in Ukrainian)
15. United Nations (2020) *Sustainable Development Goals Report*. United Nations, 244 p.
16. Bandur, S. I. (Ed.). (2019) *Ekonomichnyi rozvytok Ukrainy: instytutsionalne ta resursne zabezpechennia: monohrafiia* [Economic development of Ukraine: institutional and resource support: monograph]. Kyiv: Obiednanyi instytut ekonomiky NAN Ukrainy, 540 p. (in Ukrainian)
17. Kyzym, M. O. (2021) *Promyslova polityka ta klasteryzatsiia ekonomiky Ukrainy: monohrafiia* [Industrial policy and clustering of Ukraine's economy: monograph]. Kharkiv: INZhEK, 304 p. (in Ukrainian)
18. Porter, M. E. (2019) *The Competitive Advantage of Nations: monograph*. New York: Free Press, 896 p. DOI: <https://doi.org/10.1108/CR-06-2015-0044>
19. Rodrik, D. (2020) *One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth*. Princeton: Princeton University Press, 280 p. DOI: <https://doi.org/10.2307/j.ctvm7bb74>
20. Danylyshyn, B. M. (Ed.). (2019) *Pryrodno-resursnyi potentsial staloho rozvytku Ukrainy: monohrafiia* [Natural resource potential for sustainable development of Ukraine: monograph]. Kyiv: RVPS Ukrainy NAN Ukrainy, 716 p. (in Ukrainian)
21. Zvarych, O. I. (2019) *Systemno-funktsionalni determinanty ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy: monohrafiia* [System-functional determinants of economic development of regions of Ukraine: monograph]. Ivano-Frankivsk: Suprun V.P., 304 p. (in Ukrainian)
22. Zvarych, O. I. (2017) *Strukturnyi analiz ekonomichnoho rozvytku rehioniv* [Structural analysis of economic development of regions]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, no. 4, pp. 195–205. (in Ukrainian)
23. Butko, M. P. (2020) *Rehionalni osoblyvosti ekonomichnykh transformatsii v perekhidnii ekonomitsi: monohrafiia* [Regional features of economic transformations in transition economy: monograph]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 476 p. (in Ukrainian)
24. Kachan, Ye. P. (Ed.). (2020) *Rehionalna ekonomika: pidruchnyk* [Regional economics: textbook]. Ternopil: TNEU, 664 p. (in Ukrainian)
25. Mikula, N. A. (2020) *Yevrorehionalne spivrobitnytstvo v systemi transkordonnykh vidnosyn Ukrainy: monohrafiia* [Euroregional cooperation in the system of cross-border relations of Ukraine: monograph]. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 389 p. (in Ukrainian)